

กระแสโลกาภิวัตน์กับการปรับตัวของประเทศไทย The Globalization and Adaptation of Thailand

วชิรวัชร งามละม่อม¹

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอในประเด็นเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์กับการปรับตัวของประเทศไทย ผลการวิเคราะห์พบว่า ประเทศไทยต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกประเทศที่เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ และควรเร่งสร้างภูมิคุ้มกันระบบโครงสร้างต่างๆ ภายในประเทศให้แข็งแกร่งและพึ่งพาตนเองให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม ระบบเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการภายในประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมและรู้เท่าทัน ผ่านการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพความได้เปรียบทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการให้เกิดคุณค่าสูงสุด พร้อมทั้งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนให้เป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและเป็นธรรมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ: โลกาภิวัตน์, การปรับตัว, ประเทศไทย

Abstract

The purpose of this review article is to analysis, Issues about globalization and the adaptation of Thailand. The analysis found that: Thailand has faced with internal and external changes which are caused both opportunities and risks to a national development. Hence, Thailand should accelerate the construction of immune systems for various structures within the country to enhance a strength and more self-reliant. Furthermore, this is to prepare our population, society, economic system, environment and domestic management to be able to

¹ อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

E-mail : aood_0231@hotmail.com

adapt appropriately and be aware of the effects of change. The strengths are able to be constructed through both strengthening and developing the potential of social capital advantage Economic capital, moreover, natural and environmental resources are utilized in an integrated manner for the maximum value. This strengthening is raised on the participation from all sectors in order to strengthen a strong network for driving a national development. It may lead to a stability and a balance of fair development under the current globalization and changing circumstances.

Keywords : Globalization, Adjustment, Thailand

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมโลกาภิวัตน์ที่มีฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นพลังขับเคลื่อนสังคม ทำให้เกิดการไหลของข้อมูลข่าวสารจากพื้นที่หนึ่งไปยังพื้นที่หนึ่งได้ด้วยความรวดเร็ว ซึ่งอาร์จัน แอปพาตูไร (Arjun Appadurai, 1996) กล่าวว่า การไหลเวียนเปลี่ยนแปลงระหว่างวัฒนธรรมโลกและวัฒนธรรมไทยเกิดขึ้นผ่านมิติการเคลื่อนไหล 5 มิติ คือ กระแสการเคลื่อนย้ายหรือไหลเวียนของคน (Ethnoscapes) ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเคลื่อนย้ายของผู้คนทั่วโลก เพื่อการศึกษาการท่องเที่ยว หรือการทำงานที่เป็นไปอย่างเสรีของกระแสการเคลื่อนย้ายหรือไหลเวียนของเทคโนโลยี (Technoscapes) พื้นที่แห่งโลกของเทคโนโลยี ความทันสมัยต่างๆ ที่ก้าวข้ามพรมแดนของกระแสการเคลื่อนย้ายหรือไหลเวียนของเงินตรา (Financescapes) การเคลื่อนย้ายของเงินทุนอย่างเสรี ไร้ขอบเขต การแข่งขันความหมายบนพื้นที่สื่อ (Mediascapes) พื้นที่ซึ่งการสื่อสารไร้ขีดจำกัด หลากรูปแบบ รวดเร็วทันสมัย และพื้นที่การสร้างตัวตน (Ideoscapes) เป็นพื้นที่ของอุดมการณ์รวมถึงอุดมคติที่เคลื่อนย้ายไปทั่วโลกท่าทวยรัฐ ซึ่งบทความชิ้นนี้เป็น การสร้างความเชื่อมโยงในมิติของการแข่งขันความหมายบนพื้นที่สื่อ (Mediascapes) ที่สามารถไปได้ไกล และทรงไว้ซึ่งอำนาจของผู้เสพสารอย่างกว้างขวาง งานวิชาการที่ถูกใส่รหัสใหม่ ผ่านสื่อวิทยุ และสื่อออนไลน์ เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นโลกในปัจจุบันที่ผู้ส่งสารมีอำนาจที่จะรับสารอีก เมื่อไรที่ใด หรือใส่รหัสใหม่ผ่านสื่อที่อยู่ในมือเมื่อไรก็ได้ การแข่งขันความหมายบนพื้นที่สื่อ (Mediascapes) ในความหมายของอาร์จัน แอปพาตูไร (Arjun Appadurai, 1996) คือสื่อที่ไร้ขีดจำกัด การเคลื่อนไหลทางวัฒนธรรมสื่อที่นั่นนับว่ามีพลังที่จะสร้างการรับรู้ได้อย่างเสรี แต่กระนั้นมิติของการรับรู้ข้อมูลผ่านงานเขียนไปไม่สุดทางในยุคแห่งโลกาภิวัตน์นี้ ความเจริญ ความทันสมัย หรือความพยายามใดๆ ที่จะขับเคลื่อนอุดมการณ์นั้นไม่ได้ครอบคลุมผู้คนทุกชนชั้น การรับรู้ข่าวสารหรือการเข้าถึงความรู้ก็เช่นกัน มีความจำเป็นที่มาจากชนทุก

ระดับ โดยสะท้อนจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน (Grassroots Globalization) หรือโลกาภิวัตน์จากสามัญชน (Arjun Appadurai, 2001) วิชาการนอกกระดาดห สู้สื่อวิทยุ และสื่อออนไลน์ที่งานวิชาการหลายแขนงไม่ถูกจำกัดแต่บนหึ่งอีกต่อไป หึ่งนี้ภาษากล่าวได้ว่คือ ระบบความคิดที่เป็นรากฐานของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองชีวิตความเป็นอยู่ (Donald Matheson, 2005) การส่งผ่านภาษาพูดที่ผู้คนทุกระดับเข้าใจได้คือการส่งผ่านความรู้ที่สามารถวางรากฐานทางความคิดสู่สังคมในทุกด้าน ซึ่งจากบทเรียนของประเทศไทยการสื่อสารในอดีตที่เราทราบกันว่รวดเร็วที่สุดนั้นคือโทรเลข แต่ต่อมายุคของการพัฒนามารูปแบบโทรศัพท์ก็เข้ามามีบทบาทสำคัญ การรับส่งจดหมายทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) การสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์จากปี พ.ศ. 2541 เราใช้โปรแกรมแชท (Chat) คือการพูดคุยออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นโปรแกรมเฟรสต์ แล้วก็พัฒนาขึ้นเรื่อยมา ซึ่งสังคมโลกได้พัฒนามาสู่ยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคไร้พรมแดน อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ การใช้การสื่อสารบนจอโทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟน การสื่อสารรวดเร็วมากขึ้นจนส่งผลให้กรมไปรษณีย์โทรเลขไทยต้องปิดตัวการส่งโทรเลขไป ซึ่งส่งผลมาถึงปัจจุบันประเทศไทยในฐานะหน่วยหนึ่งของสังคมโลก จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดซึ่งได้ดำเนินมาตลอดช่วงเวลาอันยาวนานนับตั้งแต่ชาติตะวันตกได้แผ่อิทธิพลเข้ามา ซึ่งมีรูปแบบและวิธีการปรับตัวที่สะท้อนให้เห็นถึงยุคโลกาภิวัตน์แบบยลของผู้นำไทยที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เข้าใจสภาพความเป็นจริงระหว่างประเทศ สามารถดำเนินนโยบายที่ชาญฉลาดโดยยอมเสียสละบางอย่างเพื่อรักษาเอกราชและอิสรภาพของประเทศไว้ (ธีรฤทธิ โศภิชญิกุล, 2545) เพราะค่านิยมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปสภาพแวดล้อมเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยเฉพาะสังคมยุคปัจจุบันที่เกิดจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านโลกาภิวัตน์อันเนื่องมาจากพรมแดนระหว่างประเทศถูกสลายไปอย่างรวดเร็ว ผลจากการพัฒนาการติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่งและเทคโนโลยีสารสนเทศ (วิทยา ด่านธำรงค์กุล, 2546) การเปลี่ยนแปลงไปแสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโตของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการเมือง เทคโนโลยีและวัฒนธรรม ที่เชื่อมโยงระหว่างบุคคล ชุมชน และองค์กรธุรกิจ ประเทศจึงเปรียบเสมือนเป็นหมู่บ้านของโลก หึ่งนี้เพราะประชากรของโลกถูกหลอมรวมกลายเป็นสังคมเดียว ซึ่งเกิดจากอิทธิพลร่วมทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยีสังคม วัฒนธรรมและการเมือง (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2555) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย อิทธิพลร่วมนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อค่านิยมของคนในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

นอกจากนั้น การเกิดขึ้นของโลกาภิวัตน์ยังส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาของประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษ ส่งผลให้ประชากรในประเทศต้องปรับตัวเป็นอย่างมากต่อการใช้ภาษาอังกฤษ เนื่องจากภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารกับคนทั่วโลก สำคัญต่อการติดต่อซื้อขายสินค้าและบริการ อีกตัวอย่างในการศึกษาของฮิสมาน็อกลู (Hismanoglu, 2012) ที่ได้ทำการศึกษาในประเทศตุรกีได้อธิบายถึงโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีการสื่อสารส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาในประเทศตุรกีที่ต้องปรับการเรียนการสอนมาใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น เพราะภาษาอังกฤษกลายเป็นภาษาทางการของโลก ใช้ในการค้าระหว่างประเทศ ระบบสังคมและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีของคนในประเทศตุรกี เพราะข้อมูลและความรู้ต่างๆ โดยมากสื่อสารข้อมูลเป็นภาษาอังกฤษ นอกจากนี้โลกาภิวัตน์ยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ในการผลิตทางอุตสาหกรรม และการเคลื่อนย้ายของกลุ่มคน (Archibugi & Iammarino, 1999) โลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการบูรณาการทางเศรษฐกิจระดับโลก (Nissanke & Thorbecke, 2006) ซึ่งการเพิ่มขึ้นของการลงทุนโดยตรงและการส่งผ่านเทคโนโลยีจากประเทศที่พัฒนาแล้วไปยังประเทศที่กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนามีความสำคัญเป็นอย่างมากในยุคโลกาภิวัตน์ (Little & Green, 2009) นอกจากนี้คลื่นของโลกาภิวัตน์ ยังเชื่อมโยงถึงวัฒนธรรมการบริโภคของผู้คนจากที่หนึ่งสู่ที่หนึ่ง ตัวอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยก็คือเรื่องราวของละครแดงกิม ซึ่งเป็นละครเกาหลีได้เข้ามาฉายในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2548 กระแสดังกล่าวนี้เอง ทำให้คนไทยหันมาบริโภคสื่อจากเกาหลี อาหารเกาหลีเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้โลกาภิวัตน์ยังเกี่ยวข้องกับการเกษตร กล่าวคือเป็น การปรับเปลี่ยนระบบจากการผลิตอาหารท้องถิ่นเข้ามาสู่สายพานการผลิตแบบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งการปรับเปลี่ยนดังกล่าวนี้เองส่งผลให้เกิดการเร่งในการใช้ฐานทรัพยากรโลกเพิ่มมากขึ้น

งานวิจัยหลายชิ้นได้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อสังคม ซึ่งเกิดขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบจากสื่อโทรทัศน์ สื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media) หรือสื่อสิ่งพิมพ์ที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในสังคมทั่วไป (ศุภฤกษ์ โพธิ์ไพรัตน์, 2547) โดยผลกระทบในเชิงลบ ได้แก่ การที่สื่อนำเสนอเนื้อหาที่มีความรุนแรง เป็นการปลุกฝังพฤติกรรมก้าวร้าวให้กับเยาวชน ส่วนผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ การที่สื่อแนะนำค่านิยมในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และคุณธรรมในด้านต่างๆ (อัมพร เสี่ยมวิบูล, 2542) ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นสิ่งที่ควบคุมและหลีกเลี่ยงได้ยาก แต่การปรับตัวของคนในสังคมเป็นสิ่งที่เตรียมพร้อมได้ ซึ่งสุพัตรา สุภาพ (2540) ได้กล่าวว่า สังคมไทยที่จัดแบ่งเป็นระบบสังคมเมืองและระบบสังคมชนบท เป็นสังคมที่มีลักษณะเฉพาะ รักอิสระ ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดงาม มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง สองระบบนี้เป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่และวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงไม่มากนักน้อย เมื่อได้รับอิทธิพลจากสังคมต่างชาติทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำเนินชีวิตบางประการ สังคมเมืองก็มีคุณลักษณะเฉพาะ เช่น มีอาชีพหลากหลาย มีฐานะร่ำรวยและยากจนแตกต่างกัน ครอบครัวยังคงมีความผูกพันกันน้อยลง เพราะต้องทำงานแข่งขันกันสูงในการแสวงหารายได้ มีการละเมิดขนบธรรมเนียมเพราะรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาสูง ส่วนสังคมชนบทถึงแม้จะมีลักษณะเฉพาะตัวแต่ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงาม ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีความใกล้ชิดสนิทสนม ช่วยเหลือกัน มีวัดและศาสนสถานเป็นที่รวมและยึดเหนี่ยวความสัมพันธ์มีค่านิยมในเรื่องคุณงามความดีในทางศาสนาเป็นตัวควบคุมความประพฤติทางสังคมแต่ทั้งสองระบบก็เปลี่ยนแปลงตามสภาพโลกาภิวัตน์และมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางลบสูงขึ้น เนื่องจากการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้สังคมเกิดความอ่อนแอ เพราะต้องพึ่งพิงตลาดและปัจจัยจากภายนอกในการดำเนินชีวิตมากขึ้น

ดังนั้นจากปัญหาที่ได้กล่าวมาในเบื้องต้นผู้ศึกษามีความตระหนักได้ว่าโลกาภิวัตน์ส่งผลต่อระบบสิ่งแวดล้อม ประชากร เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมอย่างมากมาแล้วยังแผ่ขยายเป็นวงกว้าง จึงเร่งเห็นความสำคัญดังกล่าวที่ศึกษาถึง “กระแสโลกาภิวัตน์กับการปรับตัวของประเทศไทย” ซึ่งจะนำไปใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาบนพื้นฐานของความรู้ และความเข้าใจของโลกาภิวัตน์ หากเมื่อบุคคลหรือองค์กรใดเข้าใจธรรมชาติของโลกาภิวัตน์แล้วก็จะทำให้รู้เท่าทัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม แนวคิดเรื่องโลกาภิวัตน์

กระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโลกอย่างมาก อาจตอบได้ว่ากระแสโลกาภิวัตน์นั้นคือ ความเป็นโลกเดียวกัน และมีความทันสมัยทางด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะในปัจจุบันความเป็นโลกเดียวกันของเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การเงินเสรี ทำให้ทั้งโลกเชื่อมโยงเป็นระบบเดียวกันด้วยเทคโนโลยี การสื่อสารเพื่อการค้าเสรีและการเงินเสรี ส่งผลให้ประชากรในโลกพัฒนาไปสู่การมีอารยธรรมเดียวกันทั้งโลก คือ อารยธรรมวัตถุนิยม บริโภคนิยมที่ขับเคลื่อนด้วยการบริโภคนิยม และมองว่าอารยธรรมดังกล่าวคือ ความสำเร็จของการพัฒนา นอกจากนั้นกระแสโลกาภิวัตน์ยังเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ทำให้ตลาดโลกเสรีเกิดการยกเลิกกฏเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าและการดำเนินธุรกิจ เพื่อทำให้การเคลื่อนย้ายข้ามประเทศในด้านต่างๆ ได้อย่างเสรีมากขึ้น เช่น สินค้า ทุนบริการ แรงงาน และข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นไปได้โดยเสรี แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดต่างๆ นี้จะนำเสนอให้เห็นถึงคุณค่ามิติแห่งการพัฒนา ของคำว่า “กระแสโลกาภิวัตน์” เช่น พิชัย วาศนาสง (2549, น. 11)

กล่าวว่า โลกาภิวัตน์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโลกด้วยกิจกรรมกระทำเพื่อให้โลกตึงขึ้น โดยการกระทำกิจใดๆ เพื่อให้โลกตึงขึ้นหมายความว่า โลกเราทุกวันนี้ยังไม่ดีพอ หรือไม่ดีเลย จึงจำเป็นที่ชาวโลกทั้งหลายจะต้องมาร่วมคิดอ่านกระทำการ อันจะช่วยให้โลกตึงขึ้นไปอีก นอกจากนี้ วีระ สมบูรณ์ (2551, น. 23) ได้กล่าวว่า ถ้ามองโลกาภิวัตน์ในมุมมองทางด้านมิติเชิงเศรษฐกิจ โลกาภิวัตน์ หมายถึง ความเชื่อมโยงและการผนวกรวมกันเป็นเนื้อเดียวกันของระบบเศรษฐกิจทั่วโลก ซึ่งโดยส่วนมากระบบเศรษฐกิจทั่วโลกหมายถึงระบบตลาด นอกจากนี้ โลกาภิวัตน์ยังหมายถึง ความสำคัญของระบบทุนนิยม การค้าเสรี การแข่งขันกันทำในระดับสากล การผลิตเพื่อการส่งออก ความคล่องตัวทางการผลิตในระดับโลกหรืออาจเรียกรวมกันว่า “ลัทธิเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism)”

โซลเต (Scholte, 2005, pp. 15 - 17) ได้อธิบายความหมายของโลกาภิวัตน์ไว้ 5 แนวทางดังนี้ (1) อธิบายโลกาภิวัตน์ในแง่ของความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนระหว่างประเทศ ความเจริญเติบโตของการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ และการพึ่งพากันระหว่างประเทศที่เพิ่มสูงขึ้น (2) การอธิบายโลกาภิวัตน์ในแง่เสรี ตามอุดมการณ์ เสรีนิยม ซึ่งเป็นการอธิบายถึงกระบวนการผนวกรวมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ คือการลดข้อจำกัดต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคลง อาทิ ฎระเบียบต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ การลดอัตราภาษีสินค้านำเข้า และส่งออกระหว่างประเทศ (Scholte, 2005, pp. 54 - 60) นอกจากนี้ยังรวมไปถึงระเบียบข้อกำหนดเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ของมนุษย์ระหว่างประเทศที่ลดความเข้มงวดลงเพื่อให้สามารถเดินทางระหว่างประเทศได้สะดวกยิ่งขึ้น (วชิรวีชร งามละม่อม, 2561, น. 407 - 431) (3) การอธิบายโลกาภิวัตน์ในแง่การทำให้เป็นสากล เพราะในยุคนั้นมีความเชื่อว่าเป็นอนาคตการรวมกันทางวัฒนธรรมของโลกในแบบมนุษย์นิยมโลกจะเกิดขึ้น โลกาภิวัตน์จึงเป็นเรื่องของสิ่งที่กระจายไปทั่วโลก เป็นกระบวนการของการแพร่ขยายสิ่งต่างๆ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการกระจายข้อมูลข่าวสารจากประชากรในพื้นที่หนึ่งไปสู่พื้นที่อื่นๆ ของโลก (Reiser and Davies, 1944, pp. 212 - 219) (4) การอธิบายโลกาภิวัตน์ในแง่ของการทำให้เป็นตะวันตก หรือการทำให้ทันสมัย เป็นการอธิบายถึงความพยายามทำให้เกิดรูปแบบต่างๆ ที่มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น โดยเป็นการแพร่กระจายรูปแบบของตะวันตกในด้านต่างๆ เช่น ระบบทุนนิยม เหตุผลนิยม อุตสาหกรรมนิยม การบริหารงานแบบระบบตะวันตกหรือความเป็นปัจเจกชนนิยมที่ได้แพร่ขยายไปทั่วโลก และส่งผลให้วัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมของชุมชนหรือท้องถิ่นสูญหายไป เพราะมีการรับวัฒนธรรมใหม่แบบตะวันตกเข้ามาทดแทน ดังนั้นโลกาภิวัตน์ในแง่นี้จึงมักถูกอธิบายในแง่ของการสร้างอาณาจักรของ “สิ่งที่เป็นตัวแทนของความทันสมัยหรือความสมัยใหม่” เช่น ห้างค้าปลีกเทสโก้โลตัส (Tesco Lotus) โทรศัพท์เคลื่อนที่ของบริษัทแอปเปิ้ล (Apple) ร้านไอศกรีมสวีเดนเช่น (Swensens) และคอมพิวเตอร์แบบพกพา (Notebook) เป็นต้น (5) การอธิบายโลกาภิวัตน์ในแง่ของการแบ่งเขตพื้นที่ใหม่ คือจะเป็นการจัดรูปแบบภูมิศาสตร์ทางสังคมใหม่ โดยเป็นการเพิ่มความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลในส่วนต่างๆ ของโลก

มากยิ่งขึ้น ด้วยการเชื่อมโยงจากข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม การอพยพเคลื่อนย้าย และปฏิสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ของมนุษย์ผ่านทางอินเทอร์เน็ตหรือชุมชนออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (LINE) หรือทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป กระแสโลกาภิวัตน์ หมายถึง สภาวะโลกไร้พรมแดนที่เกิดจากการวิวัฒนาการอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีผนวกกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการสื่อสาร ทำให้ความเป็นไปของโลกหนึ่งสามารถเห็นและติดต่อสื่อสารได้ในอีกซีกโลกหนึ่งในเวลาเพียงเสี้ยววินาที ส่งผลให้มีผู้กล่าวกันว่าทำให้โลกใบนี้เล็กลงและแคบลง ซึ่งผลพวงแห่งความเจริญแห่งยุคโลกาภิวัตน์นี้ กล่าวได้ว่ามีผลกระทบต่อทุกๆ ภาคส่วน ทั้งส่วนบุคคล การศึกษา การจัดการธุรกิจ การพาณิชย์ อุตสาหกรรม สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์ การแพทย์ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งภาคการเกษตรที่นับเป็นส่วนหนึ่งของระบบวิถีชีวิตของการดำรงชีวิตของมนุษย์ในโลกนี้ ซึ่งโลกาภิวัตน์เป็นยุคของสังคมที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารและเป็นยุคที่เป็นโลกของการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน ทั้งนี้เพราะเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารมีความทันสมัย ก้าวหน้า สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว มีความคล่องตัวสูงขึ้น

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีลักษณะเป็นการศึกษาโดยใช้วิธีวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์จากรายงานการศึกษาวิจัย เอกสารทางราชการ ทั่วบทความกฎหมาย คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี และข้อมูลออนไลน์จากอินเทอร์เน็ตต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมตลอดจนวิเคราะห์ข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์และประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาที่รวดเร็วภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ อันส่งผลกระทบต่อสังคมไทย ผลกระทบของระบบโลกที่มีต่อประเทศไทยในปัจจุบัน ทิศทางการปรับตัวของประเทศไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ แนวทางการแก้ปัญหาเพื่อความอยู่รอดของสังคมไทย และข้อเสนอแนะจากการวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อสรุปและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาต่อไป

ข้อค้นพบการปรับตัวของประเทศไทยในกระแสโลกาภิวัตน์

กระแสโลกาภิวัตน์นักเศรษฐศาสตร์หลายท่านต่างยอมรับกันว่า กระแสโลกาภิวัตน์มีอิทธิพลต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่างๆ ในโลก โดยเฉพาะประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เชื่อมโยงและพึ่งพิงกับต่างประเทศสูง ดังเช่นประเทศไทย จากการประมวลผลการศึกษาและคาดการณ์ของนักวิชาการหลายท่านได้ข้อสรุปถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม

และการเมืองที่เป็นประเด็นสำคัญและเกี่ยวข้องกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (World Trade Organization, 2007) โดยผู้ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นที่น่าสนใจ 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 กระแสโลกาภิวัตน์กับประเทศไทย

แนวโน้มสถานการณ์โลกในอนาคตที่คาดการณ์ไว้อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งในทางเชิงบวกถือเป็นโอกาสของประเทศไทยที่จะแสวงหาผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลง แต่ในทางเชิงลบซึ่งถือเป็นข้อจำกัดของการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่จะต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนา ซึ่งเมื่อพิจารณาจากแนวโน้มดังกล่าวผลกระทบที่จะมีต่อประเทศไทยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. โอกาสจากโครงสร้างประชากรที่จะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นในประเทศไทยพัฒนาแล้ว จะสร้างโอกาสให้กับประเทศไทยที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์และขยายตลาดทางด้านสินค้าและบริการที่มีศักยภาพ และข้อได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานที่มีศักยภาพได้ทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถ รวมทั้งความรู้ความชำนาญที่มีอยู่ (วัฒนธรรม) เช่น ผลิตภัณฑ์ที่ใช้แรงงานและมีมือเฉพาะด้านสินค้าและบริการเพื่อสุขภาพ (นวดแผนโบราณ / สมุนไพร) และบริการทางด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

2. ข้อจำกัดที่เกิดขึ้นกับสังคมไทย ประกอบด้วย

2.1 นโยบายการเงินการคลังมีประสิทธิภาพน้อยลง สาเหตุมาจากภาระงบประมาณรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการปรับโครงสร้างประชากร กระทบต่องบประมาณด้านการรักษาพยาบาล เบี้ยบำนาญ และเงินสวัสดิการผู้สูงอายุต่างๆ รวมทั้งกระแสการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ และบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ส่งผลให้งบประมาณทางการศึกษาของภาครัฐเพิ่มขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, น. 17 - 20) นอกจากนี้ปัญหาหนี้สาธารณะที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องของประเทศต่างๆ ในโลก ยังขาดความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะนโยบายเสรีทางการเงินที่จะเพิ่มความเสี่ยงของราคาทรัพย์สินและก่อให้เกิดปัญหา ซึ่งมีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อการใช้จ่ายของผู้บริโภคมากขึ้นจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในด้านการศึกษาและสาธารณสุข รวมทั้งรายจ่ายอื่นๆ ทำให้ฐานะทางการคลังของไทยประสบปัญหาการขาดดุลงบประมาณในระดับสูง ทำให้ยอดหนี้สาธารณะเพิ่มขึ้น อันจะนำไปสู่ความไม่มั่นใจในเสถียรภาพด้านการคลังของประเทศ และยากที่จะจัดหางบประมาณให้เข้าสู่สมดุล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

2.2 การขยายตัวของกรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑล แม้ดัชนีความเป็นเมืองของประเทศไทยจะยังอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศอื่นๆ เช่น ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และอินโดนีเซีย แต่กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ยังกระจุกตัวอยู่ในเขตเมืองหลวงใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร และพื้นที่ปริมณฑล ส่งผลให้การอพยพเข้ามาของแรงงานเพื่อการมีงาน

ท่าจะมีมากขึ้นเช่นเดียวกับในเมืองหลวงขนาดใหญ่ของประเทศต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างพื้นฐานที่จะต้องได้รับการปรับปรุงและแก้ไขให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดความขัดแย้งและภัยคุกคามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม เศรษฐกิจ และส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและทางสังคมของเมือง ทั้งนี้ปรากฏการณ์ของพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีปัญหาเมืองที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเมืองและพัฒนาประเทศทั้งในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้วทั่วโลก

2.3 ปัญหาด้านแรงงาน ที่ผ่านมามีประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้ากว่าประเทศเพื่อนบ้านบางประเทศจึงทำให้ประชาชนของประเทศเพื่อนบ้านบางส่วน 4 สัญชาติ เช่น ประเทศพม่า ลาว กัมพูชา และเวียดนาม พยายามเดินทางเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย ทั้งที่เข้ามาอย่างถูกกฎหมายและลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย โดยในเดือนสิงหาคม 2562 คน ซึ่งต่างต่างที่ได้รับอนุญาตทำงานทั่วราชอาณาจักรมีจำนวนทั้งสิ้น 3,092,300 คน (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2562) และอาชีพส่วนใหญ่ที่แรงงานเหล่านี้เข้ามาทำ คือ งานประมงทะเล งานเกี่ยวเนื่องกับการประมง ทำงานในโรงงานปลาป่นที่ใช้เป็นอาหารสัตว์ ทำงานในโรงงานน้ำปลา ทำงานในโรงงานอาหารทะเลตากแห้ง ทำงานเกษตร เช่น กรีดยาง งานก่อสร้าง งานบริการ เป็นต้น (วชิรวัชร งามละม่อม, 2561, น. 407 - 431) ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ส่งผลกระทบต่อปัญหาแรงงานภายในประเทศในด้านต่างๆ ดังนี้ (1) ขาดแรงงานที่มีความรู้และทักษะ เนื่องจากการอพยพไปสู่ประเทศพัฒนาแล้วเพื่อค่าตอบแทนที่สูงกว่า ในขณะที่แรงงานส่วนใหญ่ในประเทศจะเป็นแรงงานขาดความรู้และทักษะที่ส่วนหนึ่งอพยพมาจากต่างประเทศ และ (2) ภาวะการณ่ว่างงานในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจะเกิดขึ้นเช่นเดียวกับประเทศต่างๆ ในโลกอันเนื่องจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบกับความรู้ ความสามารถของแรงงานที่ทำให้ผลิตผลมีคุณภาพสูงขึ้น

2.4 ภาวะการณ่ว่างงานที่สูงขึ้นและราคาสินค้าต่ำลง โดยเฉพาะสินค้าที่มีความต้องการในตลาดโลกสูง และสินค้าที่ประเทศใหม่ เช่น จีน และเม็กซิโก สามารถผลิตได้อันเนื่องจากข้อได้เปรียบทางด้านแรงงานราคาถูก ความรู้ ความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งนวัตกรรม และการผลิตที่สูงของประเทศ ซึ่งนอกเหนือจากนี้ภาวะการณ่ว่างงานที่สูงขึ้นนั้นมีหลักการสำคัญ คือ (1) การเข้ามาของคู่แข่งรายใหม่ (New Entrants) ในธุรกิจที่เราอยู่ ผู้แข่งขันรายใหม่เข้ามาง่ายหรืออยาก เช่น เทคโนโลยีการผลิตยากหรือง่าย การจัดวัตถุดิบยากหรือง่าย ตลาดมีความดึงดูดใจมากหรือไม่ (2) อำนาจต่อรองของผู้ขาย (Suppliers of Key Inputs) คุณมีผู้ขาย (Supplier) อยู่ในมือกี่ราย คุณมีอำนาจในการต่อรองเขามากน้อยแค่ไหน (3) การเข้ามาของสินค้าทดแทน (Substitute Products) เช่น การเปลี่ยนแปลงจากฟิล์มถ่ายรูปเป็นกล้องดิจิทัล การเปลี่ยนจากส่งจดหมายทางตู้ไปรษณีย์มาเป็นอีเมล เป็นต้น (4) อำนาจ

ต่อรองของผู้ซื้อ (Buyers) เช่น โทรศัพท์มือถือในยุคเริ่มแรกมีการลือคเครือข่ายไว้ที่ตัวเครื่อง ลูกค้าจะต้องคิดหนักเมื่อต้องการเปลี่ยนค่ายเครือข่ายที่ใช้งานอยู่ เพราะหมายความว่าต้องซื้อโทรศัพท์เครื่องใหม่ ซึ่งปัจจุบันได้มีการปลดลือคเครือข่ายที่ตัวเครื่องแล้ว ประกอบกับซิมและ ตัวเครื่องก็มีราคาถูกลงมาก ลูกค้ามีสิทธิที่จะเปลี่ยนค่ายเครือข่ายไปมาได้อย่างง่ายดาย ถ้าในขั้นตอนนี้ไปมีการปลดลือคหมายเลขโทรศัพท์ เชื่อว่าการแข่งขันของเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ต้องรุนแรงกว่านี้ เพราะลูกค้าอาจจะเปลี่ยนการใช้เครือข่ายเป็นว่าเล่น และ (5) สภาวะการแข่งขัน (Rivalry among Competing Seller) คือ ในกลุ่มที่มีผลิตภัณฑ์และตลาดเดียวกับเรา มีกิจกรรมการแข่งขันทางการตลาดหมุนวนเวียนไปเรื่อยๆ (สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น), 2558)

2.5 เมฆิญกับข้อกีดกันทางการค้าทั้งที่อยู่ในรูปของภาษีและที่ไม่ใช่ภาษีมากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกเป็นไปอย่างช้า ในขณะที่การเพิ่มขึ้นของการรวมตัวอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองในระดับต่างๆ รวมทั้งปัญหาการว่างงานในภาคอุตสาหกรรมที่ทำให้ประเทศส่วนใหญ่ต้องปกป้องประชากรและอุตสาหกรรมในประเทศเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมทางการค้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศผู้ส่งออกสินค้าเกษตรขนาดกลางและขนาดเล็กที่ไม่มีอำนาจในการต่อรอง แม้ว่าในปัจจุบันจะมีข้อตกลงของกลุ่มประเทศต่างๆ ภายใต้องค์การการค้าโลกที่มุ่งเปิดเสรีและขจัดอุปสรรคทางการค้าระหว่างกัน เช่น การเก็บภาษีนำเข้าในอัตราสูง ทำให้สินค้าที่นำเข้ามีราคาสูงขึ้น หรืออาจโดยการจำกัดปริมาณการนำเข้า หรือใช้มาตรการต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกของประเทศอื่น ทำให้ส่งออกได้น้อยลงกว่า เมื่อไม่มีการใช้มาตรการเข้าแทรกแซงหรือส่งออกได้น้อยลงกว่าเมื่อปล่อยให้การค้าเป็นไปโดยเสรี

ประเด็นที่ 2 ผลกระทบของระบบโลกที่มีต่อประเทศไทย

การเกิดขึ้นของโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อมนุษย์และโลกทั้งในด้านบวกและด้านลบ และในขณะเดียวกันก็สามารถทำให้เกิดผลกระทบตามมาในหลายประการต่อประเทศไทยได้ดังต่อไปนี้

1. การครอบงำทางวัฒนธรรม เนื่องจากระบบสื่อสารไร้พรมแดนทำให้เกิดการครอบงำทางวัฒนธรรมอิทธิพลของวัฒนธรรมและอำนาจของเศรษฐกิจจากประเทศที่พัฒนาแล้วได้ไหลเข้าสู่ประเทศอื่น ก่อให้เกิดกระแสวัฒนธรรมโลกครอบงำทางความคิด การมองโลก การแต่งกาย การบริโภคนิยม แฟร์หลายเข้าครอบคลุมนहींว่าวัฒนธรรมประจำชาติของแต่ละประเทศ ผลที่ตามมาคือเกิดระบบผูกขาดแบบไร้พรมแดน

2. หมู่บ้านโลก จากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารและโทรคมนาคมทำให้สังคมโลกไม่มีกำแพงขวางกั้น ขอบเขตประเทศหรือพรมแดนหายไปโลกทั้งโลกเป็นเสมือนหมู่บ้านเดียวกัน ใครหรือชุมชนใดทำอะไรอยู่ที่ไหน ชุมชนอื่นๆ หรือคนอื่นๆ ก็สามารถรับรู้ได้ทั่วกันทั้งโลก สิ่งใดกระทบประเทศหนึ่งก็ย่อมกระทบถึงประเทศ

อื่นๆ ไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากผลกระทบด้านสังคมที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่ามีปรากฏการณ์ที่เราเรียกว่าวัฒนธรรมป๊อป (Pop Culture) เกิดขึ้น ซึ่งปรากฏการณ์นี้คือรูปแบบวัฒนธรรมที่มีการประพฤติปฏิบัติในวงกว้าง เช่น วัฒนธรรมเกาหลีที่เผยแพร่ผ่านสื่อสาธารณะมายังประเทศไทย และส่งผลให้วัยรุ่นไทยนิยมแต่งตัวแบบเกาหลี ทรงผมเกาหลี และเที่ยวประเทศเกาหลี เป็นต้น หรือระบบการศึกษาต่างๆ ที่เป็นแบบแผนเดียวกันเกือบทั้งโลก เป็นต้น

3. ระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ ซึ่งข้อมูลข่าวสารเข้ามามีบทบาทสำคัญ และจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านการผลิตสินค้าจากการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาควบคุมในการผลิต โดยมีลักษณะการใช้งานเฉพาะ ซึ่งใช้ระยะเวลาการผลิตสั้นกว่า สิ้นเปลืองน้อยกว่า จะเข้ามาแทนที่ เช่น รถยนต์ ชิ้นส่วนอาจได้รับการผลิตในประเทศต่างๆ 4 ประเทศ ที่มีความสามารถเฉพาะด้านแล้วนำมาประกอบในประเทศที่ 5 แล้วส่งขายไปทั่วโลก ซึ่งเป็นลักษณะของการเกิดบริษัทข้ามชาติทุนข้ามชาติที่เข้าไปแสวงหาผลกำไร อย่างไร้พรมแดนในดินแดนต่างๆ ทั่วโลก แล้วกำไรเหล่านั้นถูกส่งไปพัฒนาหรือถูกส่งไปยังบริษัทใหญ่ในประเทศแม่ เป็นแบบฉบับธุรกิจโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีผลทำให้ธุรกิจการเงิน หลักทรัพย์ ธนาคารประกันภัย ต้องปรับตัวเพื่อรองรับธุรกิจแบบโลกาภิวัตน์ นอกจากนั้นกระแสการแข่งขันด้านการค้าและการแสวงหาตลาดได้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งการดำเนินกิจกรรมทางการค้าได้พัฒนาซับซ้อนและมีกลไกมีวิธีการหลากหลายมากขึ้น ในยุคนี้จะได้เห็น “การทูตแผนใหม่ (New Diplomacy)” ที่มุ่งไปที่พันธมิตรทางธุรกิจ การค้าและอุตสาหกรรมแทนการใช้ระบบการเมืองดังที่เคยปรากฏในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา

4. เกิดความรู้สึกท้องถิ่นนิยม กระแสโลกาภิวัตน์สร้างความรู้สึกท้องถิ่นนิยมแทนที่อุดมการณ์ชาตินิยมเนื่องจากสังคมยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคแห่งข่าวสาร ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนได้อย่างรวดเร็วจากสื่อมวลชน ทำให้เกิดการปลุกจิตสำนึกของประชาชนในท้องถิ่นให้รู้จักเห็นคุณค่าอนุรักษ์รักษาและหวงแหนทรัพยากรภายในท้องถิ่น พร้อมทั้งตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาล หากรัฐบาลหวังจะฉกฉวยผลประโยชน์จากท้องถิ่นโดยไม่โปร่งใส ก็จะถูกต่อต้านจากประชาชนในท้องถิ่น ดังที่เราได้พบเห็นกลุ่มประชาชนออกมาเรียกร้องสิทธิ และความเสมอภาคต่างๆ

5. ผลกระทบต่อบทบาทของสตรีและเพศสภาพ โดยหลักการแล้วเมื่อสังคมมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจขึ้น บทบาทของสตรีในสังคมจะมีมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์ในประเทศพัฒนาแล้ว แต่ในประเทศกำลังพัฒนากระแสโลกาภิวัตน์ไม่ได้ทำให้บทบาทของสตรีมากขึ้นตามที่ควรจะเป็น ดังจะเห็นได้จากการเกิดการกดขี่ทางเพศ เกิดธุรกิจทางเพศ เพศหญิงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการตลาด ทั้งนี้เนื่องมาจากความเป็นจริงที่ว่าความต้องการความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระแสโลกาภิวัตน์

ไม่ใช่ความต้องการความก้าวหน้าทางสังคมหรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า “เศรษฐกิจก้าวหน้า สังคมถอยหลัง”

6. การเปลี่ยนแปลงลักษณะประชากร โดยแนวโน้มประชากรโลกจะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงโครงสร้างและพฤติกรรม โดยประชากรสูงอายุ (มากกว่า 50 ปีขึ้นไป) จะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ในขณะที่ประชากรวัยหนุ่มสาวจะมีสัดส่วนลดลงโดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากอัตราการเกิดของประเทศพัฒนาแล้วต่ำลง ประกอบกับคนจะมีสุขภาพดีและอายุยืนมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น อัตราการเกิดน้อยลง ทำให้ขาดประชากรวัยแรงงาน และรัฐมีค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น (Borghesi and Vercelli, 2003)

7. การเคลื่อนย้ายแรงงาน การเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะแรงงานฝีมือหรือแรงงานที่มีความรู้ ซึ่งเป็นที่ต้องการและมีบทบาทมากในระบบเศรษฐกิจ ในทางตรงกันข้ามจะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีทักษะต่ำจากประเทศที่พัฒนาแล้วไปยังประเทศกำลังพัฒนาเพื่อลดจำนวนแรงงานในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ชาวตะวันตกย้ายมาทำงานเป็นอาจารย์สอนภาษาอังกฤษในแถบประเทศกำลังพัฒนา นอกจากนี้เศรษฐกิจโลกจะเป็นตัวซ้ำเติมให้เกิดความยุ่งเหยิงของโครงสร้างการทำงานในสังคมที่กำลังพัฒนา โดยการสร้างให้เกิดการจ้างงานที่ขาดเสถียรภาพ งานที่ต้องการความชำนาญหลายอย่างอาจถูกลดระดับลงหรือถูกทดแทนด้วยแรงงานที่ต่ำกว่าระดับจริง ด้วยการต้องการใช้แรงงานค่าแรงต่ำและยังส่งผลทำให้เกิดปัญหาเมืองใหญ่ที่มีปริมาณคนเข้าไปอาศัยเพื่อหางานทำเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องมีการวางแผนการพัฒนาเมืองที่ป้องกันและจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ทางเศรษฐกิจ ทางโครงสร้างพื้นฐาน และทางด้านสิ่งแวดล้อม (วชิรวีชร งามละม่อม, 2561, น. 407 - 431)

8. การเคลื่อนย้ายฐานการผลิตทางอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงของระบบการผลิตในโลกช่วงหลายปีที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทำให้เกิดปรากฏการณ์การย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีค่าแรงต่ำ เช่น จีน และอินเดีย (Gupta & Govindarajan, 2004) ส่งต่อการผลิตจากอุตสาหกรรมในประเทศที่พัฒนาแล้วไปยังประเทศที่มีค่าแรงต่ำแต่มีประสิทธิภาพในการผลิต เพื่อทำให้อंकกรของตนเองสามารถอยู่รอดได้ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบัน โดยที่เค็กเกอร์ และฟาลคิงเกอร์ (Egger and Falkinger, 2005) ได้อธิบายว่า รูปแบบของการผลิตสมัยใหม่จะมีลักษณะที่มีการบริหารจัดการโดยการส่งต่อการผลิตไปยังพื้นที่อื่นๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการเลือกสถานที่ในการส่งต่อการผลิตนั้นถ้ามีการพิจารณาปัจจัยต่างๆ ได้ดีก็จะทำให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันทางธุรกิจ การส่งต่อการผลิตนี้ทำให้เกิดการไหลเวียนเงินทุนระหว่างประเทศและทำให้เศรษฐกิจโลกมีการเจริญเติบโตในหลายๆ พื้นที่ ซึ่งพรหมสาขา ณ นคร (2554) อธิบายไว้ว่า การส่งต่อการผลิตจากผู้ว่าจ้างในต่างประเทศไปยังอุตสาหกรรมใน

ประเทศไทย ทำให้ระบบเศรษฐกิจเกิดการขยายตัว ชาวบ้านในชนบทมีงานทำมากขึ้น มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และทำให้ชาวบ้านที่เข้ามาเป็นผู้รับจ้างผลิตไม่ต้องย้ายที่อยู่เพื่อไปหางานทำต่างพื้นที่ ทำให้สามารถทำงานที่บ้าน มีรายได้เลี้ยงครอบครัว และได้ดูแลครอบครัวตนเองได้

9. ความเหลื่อมล้ำของความรู้ จะเกิดทั้งในระดับระหว่างประเทศและในระดับประเทศ ซึ่งเกิดขึ้นจากความไม่เท่าเทียมกันของความสามารถและความจริงจังกในการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกิดจากการศึกษาข้อมูลข่าวสาร และการวิจัยของประเทศหนึ่งเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ และการพัฒนาองค์ความรู้ของคนในประเทศที่มีความแตกต่างกัน ทำให้ประเทศที่มีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องจะเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันในสังคมเศรษฐกิจการเมืองโลกที่อาศัยองค์ความรู้ในการพัฒนามากกว่าปัจจัยทางทรัพยากร ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ในลักษณะ (1) การศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในระบบและนอกระบบขยายตัวเพิ่มขึ้นมากจากการเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ซึ่งความรู้มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว มีการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในทุกระดับของภาคการผลิต เพื่อลดต้นทุน เพื่อเพิ่มผลิตภาพ และเพื่อลดการพึ่งพิงแรงงานที่ขาดแคลน ซึ่งจำเป็นที่ประชากรในทุกเพศ ทุกวัย ต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ โดยเฉพาะประชากรในวัยทำงานที่ต้องมีความพร้อมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานที่มีความต้องการทักษะและมีฝีมือ และ (2) การวิจัยและพัฒนาจะมีความสำคัญมากขึ้น ทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพที่จะต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาในเชิงธุรกิจ โดยเฉพาะในเรื่องของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ ทันสมัยและกระจายอย่างทั่วถึง

10. ภาวะกำลังการผลิตส่วนเกินในสินค้าและบริการ ซึ่งเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุด้วยกัน ได้แก่ การเข้ามาใหม่ของประเทศกำลังพัฒนา เช่น จีน และเม็กซิโก เป็นต้น การหดตัวของความต้องการ (Demand Contract) การเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) ของประเทศต่างๆ ทั่วโลก อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งการเพิ่มขึ้นในความรู้ ความสามารถและทักษะฝีมือแรงงาน ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสำคัญ 2 ประการคือ (1) ภาวะเงินฝืดทั่วโลก “Global Deflation” ราคาสินค้าส่วนใหญ่ทั่วโลกมีราคาถูกลง โดยเฉพาะสินค้าที่สามารถผลิตได้ในประเทศกำลังพัฒนาที่มีค่าแรงงานถูก เช่น ประเทศจีน เป็นต้น การแข่งขันจึงอยู่ในลักษณะของการลดต้นทุนการผลิต โดยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต หรือการเป็นผู้นำในการคิดค้นประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง และ (2) ภาวะของการเติบโตกับการว่างงาน “Growth With Unemployment” อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจโลกจะสูงขึ้น เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในช่วงปี 1960 และ 1970 อันเนื่องจากแรงกดดันทางการเมือง เพื่อให้มีมาตรฐานการครองชีพดีขึ้น การมีนโยบายเศรษฐกิจที่ดีขึ้น การเพิ่มขึ้นในการค้าและการ

ลงทุนกับต่างประเทศ การกระจายตัวของเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology: IT) และภาคเอกชนมีพลวัตมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การขยายตัวทางเศรษฐกิจดังกล่าวกลับก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานมากขึ้น ที่เห็นได้ชัดเจนคือ ในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งใน 20 ปีข้างหน้า มีการคาดการณ์ไว้ว่าผลผลิตภาคอุตสาหกรรมในประเทศพัฒนาแล้วจะเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 2 เท่า ในขณะที่การจ้างงานในอุตสาหกรรมจะลดลงเหลือเพียงร้อยละ 10 - 20 ของกำลังแรงงานรวม ทั้งนี้เป็นผลจากการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี ซึ่งการลดบทบาทของภาคอุตสาหกรรมในฐานะผู้สร้างความมั่งคั่งให้กับประเทศจะนำไปสู่การรวมพลังของกลุ่มคนมากขึ้น เพื่อให้รัฐเข้ามาปกป้องทางการค้าในรูปแบบใหม่ (The New Protectionism) เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับสินค้าเกษตร แต่ภาวะการณืว่างงานดังกล่าวจะบรรเทาได้ในระดับหนึ่งจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมและอาชีพทางด้านบริการที่มีแนวโน้มเพิ่มความสำคัญขึ้นมากในอนาคต ซึ่งผลกระทบเหล่านี้ทำให้ประชากรที่ใช้แรงงานจำนวนมากในกลุ่มประเทศตะวันตกต้องตกงาน ซึ่งฟิชแมน เอ็ม (Fishman M, 1980) อธิบายไว้ว่า ประเทศจีนไม่ใช่ประเทศที่ค่าแรงถูกที่สุดในโลก แต่ที่ประเทศจีนเป็นผู้ผลิตสินค้าจำนวนมากก็เพราะว่าค่าแรงไม่แพงมาก ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่มีเสถียรภาพ กล่าวคือการรักษาเสถียรภาพภายในเป็นการทำให้ราคาค่าจ้างไม่เปลี่ยนแปลงขึ้นหรือลงมากเกินไป ผู้ผลิตจากทั่วโลกไว้วางใจ และมีความสามารถทางอุตสาหกรรม โดยมีวินัยอันเข้มงวดของรัฐเป็นผู้กำกับอยู่เบื้องหลัง

ประเด็นที่ 3 ทิศทางการปรับตัวของประเทศไทย

การพัฒนาประเทศไทยให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและมีแนวโน้มทวีรุนแรงขึ้น จำเป็นต้องหันกลับมาให้ความสำคัญกับความแข็งแกร่งของระบบและโครงสร้างต่างๆ ภายในประเทศให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างรู้เท่าทัน โดยมีหลักการที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การเสริมสร้างทุนเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยทิศทางการพัฒนาจะให้ความสำคัญกับการนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพและความได้เปรียบด้านอัตลักษณ์และคุณค่าของชาติทั้ง “ทุนสังคม” “ทุนเศรษฐกิจ” และ “ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” มาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเป็นเสมือนเสาเข็มหลักในการพัฒนาประเทศได้อย่างมั่นคง

(1.1) การเสริมสร้างทุนสังคม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนในทุกมิติทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา โดยเสริมสร้างสุขภาวะ และความรู้ให้มีภูมิคุ้มกันพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงและก้าวสู่สังคมฐานความรู้ให้ก้าวสู่สังคมโลกาภิวัตน์ได้อย่างเหมาะสม ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีการรวมตัวเป็นเครือข่ายเพื่อการพัฒนา ตลอดจนมีการใช้

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อย่างสร้างสรรค์และเกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

(1.2) การเสริมสร้างทุนเศรษฐกิจให้สัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจไทยสู่ระบบเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพ มีคุณภาพ โครงสร้างการผลิตมีการเพิ่มคุณค่าบนฐานความรู้และความเป็นไทย มีการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและการลงทุนทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และการพัฒนาพลังงานทางเลือก รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องควบคู่ไปกับการเสริมสร้างศักยภาพและภูมิคุ้มกันของเศรษฐกิจฐานราก เพื่อกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม

(1.3) การเสริมสร้างทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับการพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมสิทธิชุมชนในการเข้าถึงและจัดการทรัพยากร เพื่อสงวนรักษาให้ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคงความอุดมสมบูรณ์เป็นรากฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ และเป็นฐานการดำรงชีวิตของคนไทยให้มีความยั่งยืน

2. การบริหารจัดการประเทศสู่ความยั่งยืน โดยการบริหารประเทศระยะต่อไปจำเป็นต้องเสริมสร้างความแข็งแกร่งของระบบโครงสร้าง กลไกและกระบวนการบริหารจัดการประเทศให้อยู่บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย โดยการบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทุกระดับให้เกิดพลังร่วมและเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งมีบทบาทขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ พร้อมทั้งปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐ ทั้งระบบราชการและรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ลดบทบาทอำนาจของราชการในส่วนกลางและเพิ่มบทบาทมอบอำนาจและกระจายอำนาจการตัดสินใจ การดำเนินการ และการกระจายการจัดสรรทรัพยากรให้แก่ราชการส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และชุมชน (วชิรวัชร งามละม่อม, 2560: 227 - 239) พร้อมทั้งส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนและการปฏิรูปธุรกิจเอกชนให้เข้มแข็งสุจริต โปร่งใส และเร่งปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบ เพื่อสร้างสมดุลในการจัดสรรและกระจายผลประโยชน์การพัฒนาให้ทั่วถึงเป็นธรรม โดยต้องดำเนินการรักษาและเสริมสร้างความมั่นคงควบคู่ไปด้วย อันจะสนับสนุนให้การบริหารจัดการประเทศสู่ดุลยภาพ ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความมั่นคง นำไปสู่สันติสุขและความยั่งยืน

ประเด็นที่ 4 แนวทางการแก้ปัญหาเพื่อความอยู่รอดของสังคมไทย

หากพิจารณาว่าโลกาภิวัตน์เป็นการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับมนุษย์และสังคม ดังนั้นมนุษย์จะต้องรู้วิธีการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง เพื่อให้สามารถและอยู่รอดและดำรงชีวิตได้ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยมีแนวทางในการปรับตัวได้ ดังนี้

1. การมีวินัยทางการเงิน ในยุคโลกาภิวัตน์ผู้ที่ใช้เงินเป็นคือผู้ที่สามารถอยู่รอดได้ในกระแสโลกาภิวัตน์ โดยจะต้องดำเนินชีวิตแบบมีเป้าหมายทางการเงิน มีวินัยในการออม ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยและการนำเงินในอนาคตมาใช้จ่าย และดำเนินชีวิตตามกระแสไม่เล่นการพนัน ต้องขยันทำงาน และใช้จ่ายอย่างระมัดระวังไม่มีหนี้เกินความสามารถในการใช้จ่ายของตน

2. ต้องเป็นคนใฝ่รู้ สังคมยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเรียนรู้ ความรู้มีอยู่ทุกที่ ซึ่งเรื่องที่เรายากรู้สามารถสืบค้นได้จากอินเทอร์เน็ตเพื่อหาข้อมูลที่ต้องการ หรือการอ่านข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผ่านเว็บไซต์ข่าวสาร นอกจากนั้นคนในโลกยุคปัจจุบัน ยังสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้ด้วยความเร็ว ฉับไว ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นคนในยุคปัจจุบันจะต้องใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ เพื่อพัฒนาตนเองและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อให้สามารถอยู่อย่างเข้าใจโลกได้

3. การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะท้องถิ่นจะมีบุคลากรที่มีความรู้ และประสบการณ์ที่สั่งสมกันมา สามารถช่วยแก้ปัญหาหรือเสนอแนะสิ่งที่ถูกต้อง ดังนั้นการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น องค์คณะอื่น จะช่วยให้งานบางงานสำเร็จได้โดยง่าย ทั้งนี้เนื่องจากว่าองค์ความรู้ในท้องถิ่นนั้นเป็นความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริงที่สืบทอดกันมา และสามารถปรับใช้ในหลายสถานการณ์

4. การลดอสมิใช้ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสภาพแวดล้อม แนวคิดนี้สอดแทรกเข้ามาอยู่ในยุทธศาสตร์การบริหาร เนื่องจากว่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งนับวันมีแต่จะลดลงหากใช้ไม่ถนอม และไม่รู้จักใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าและเกิดคุณค่าสูงสุด

5. การปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรม ให้เกิดความสำนึกเรื่องความถูกต้อง การตอบแทนชุมชน สังคม ซึ่งจะต้องเริ่มจากการกล่อมเกลาสถาบันทางสังคมต่างๆ เช่น ครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ชุมชน กลุ่มอาชีพ เป็นต้น เป็นตัวช่วยกล่อมเกลาคิดใจของคนในชาติ ให้รู้สึกนึกคิดถึงความดี ความซื่อ และมีความยับยั้งชั่งใจในการกระทำสิ่งไม่ดี เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องมีมารยาท มีอัธยาศัย มีความเกรงใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่นรอบข้าง เป็นต้น

6. การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ซึ่งภัทรพงษ์ เกริกสกุล และคณะ (2554) ได้อธิบายว่าเศรษฐกิจพอเพียง คือทางเลือกของคนและกลุ่มคนจำนวนหนึ่งในการดำเนินชีวิตและดำเนินกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อปรับตัวให้

สามารถอยู่รอดในสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันได้อย่างมีความสุข นอกจากนั้นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ให้กับคนทุกวัยและทุกศาสนาได้ เนื่องจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักความจริง และเป็นกรอบสามารถประยุกต์ใช้เพื่อดำรงชีพได้กับคนโดยแนวคิด หลักการ วิธีการ และขั้นตอนดังกล่าวได้รับความสนใจจากบุคคลในทุกวงการ และทุกระดับ โดยการวางรากฐานของชีวิตให้มั่นคง ทั้งในด้านความคิด แนวทางปฏิบัติ และการดำรงชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม และต้องรู้จักคำว่า “พอ” ในการดำรงชีวิต รู้จักเอื้ออาทร มีความช่วยเหลือเกื้อกูล มีความรู้รอบด้าน รู้จักใช้ความอดทนและการรอคอยเป็นที่ตั้ง เพื่อให้การทำงานกับคนในชุมชนและในสังคม ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย แล้วขยายผลออกไปสู่คนในครอบครัว เพื่อนบ้านในชุมชน และในสังคมเพื่อรวมกลุ่มประชาชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อก่อให้เกิดพลังต่อรอง และการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายองค์กรประชาชนได้ต่อไป

การวิเคราะห์ และสรุปข้อมูล

โลกาภิวัตน์นั้นคือ สภาวะโลกไร้พรมแดน ซึ่งสภาวะของการเกิดเป็นโลกที่ไร้พรมแดนนี้เป็นผลพวงที่เกิดจากการวิวัฒนาการอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ผสมกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการสื่อสาร ทำให้ความเป็นไปของโลกในซีกโลกหนึ่ง สามารถเห็นและติดต่อสื่อสารได้ในอีกซีกโลกหนึ่ง ผลพวงแห่งความเจริญของยุคโลกาภิวัตน์นี้ กล่าวได้ว่ามีผลกระทบต่อทุกๆ ภาคส่วน ซึ่งโลกาภิวัตน์เป็นยุคของสังคมที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร และเป็นยุคที่เป็นโลกของการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน ทั้งนี้เพราะเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารมีความทันสมัย ก้าวหน้า สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว มีความคล่องตัวสูง (Scholte, 2005: 15 - 17) และอุตสาหกรรมในแต่ละประเทศจะสามารถอยู่รอดในสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจของโลกปัจจุบันได้ขึ้นอยู่กับความสามารถและประสิทธิภาพของแต่ละองค์กร จึงจำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีการสร้างมูลค่าให้แก่ต้นทุนทางแรงงาน และเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ (Noorbakhsh, Paloni and Ali Youssef, 2001) จากการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างรอบด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การคาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์โลกในอนาคตที่อาจจะกระทบต่อประเทศไทยทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ คือ (1) โครงสร้างประชากรผู้สูงอายุในประเทศที่พัฒนาแล้ว จะสร้างโอกาสให้กับประเทศไทยในการพัฒนาสินค้าและบริการที่มีศักยภาพแก่ประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยพิจารณาจากข้อได้เปรียบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานที่มีศักยภาพของแรงงานที่เหมาะสม (2) ข้อจำกัดที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยในปัจจุบันมีหลายประการ ได้แก่ (2.1) นโยบายการเงินการคลังมีประสิทธิภาพน้อยลง สาเหตุมาจากภาวะงบประมาณรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นจากโครงสร้างประชากรที่มีการเปลี่ยนแปลง และ (2.2)

กิจการทางเศรษฐกิจทำให้เกิดการขยายตัวของเมืองหลวง เมืองใหญ่ตามภูมิภาค และเขต
ปริมณฑลของประเทศ ส่งผลให้เกิดการอพยพเข้าเมืองเพื่อการมีงานทำที่มากขึ้นของ
ประชากร (3) ปัญหาด้านแรงงาน คือ ความเจริญก้าวหน้าของประเทศทำให้เกิดการ
ลักลอบเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน (ประเทศพม่า
ลาว กัมพูชา และเวียดนาม) ทำให้ส่งผลต่อปัญหาแรงงานภายในประเทศในด้านต่างๆ
เช่น ขาดแรงงานที่มีทักษะและความรู้ และเกิดภาวะการว่างงานในภาคอุตสาหกรรม เป็น
ต้น (4) เกิดภาวะการแข่งขันทางการตลาดที่สูงขึ้น และเกิดภาวะราคาสินค้าตกต่ำ
โดยเฉพาะสินค้าที่มีความต้องการในตลาดโลก และ (5) เกิดการกีดกันทางการค้าที่แฝงอยู่ใน
รูปของภาษีและที่ไม่ใช่รูปของภาษีมากขึ้น

2. ผลกระทบของระบบโลกที่มีต่อประเทศไทย เช่น ทำให้เกิดการครอบงำทาง
วัฒนธรรม อิทธิพลของวัฒนธรรมและอำนาจของเศรษฐกิจจากประเทศที่พัฒนาแล้วได้
ไหลบ่าเข้าสู่ประเทศอื่นอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดกระแสวัฒนธรรมโลก (Neo -
Westernization) ครอบงำทาง ความคิด การมองโลก การแต่งกาย การบริโภคนิยม
แพร่หลายเข้าครอบคลุมเหนือวัฒนธรรมประจำชาติของแต่ละประเทศ ผลที่ตามมา คือ
เกิดระบบผูกขาดแบบไร้พรมแดน ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร
ส่งผลให้สังคมโลกไม่มีขอบเขต โลกทั้งโลกเปรียบเสมือนหมู่บ้านเดียวกัน ซึ่งหาก
เทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลข่าวสารเข้ามามีบทบาทสำคัญจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง
ทางด้านการผลิตสินค้าที่นำระบบเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการควบคุมการผลิต
ผลกระทบที่ตามมาคือ มีการเคลื่อนย้ายแรงงาน การย้ายฐานการผลิตทางอุตสาหกรรม
เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและพฤติกรรมของ
ประชากรที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ประกอบกับการเข้ามาใหม่ของประเทศกำลังพัฒนา เช่น
ประเทศจีน เวียดนาม และอินเดีย ที่มีความต้องการการเพิ่มผลิตภาพของประเทศสูง
อาจเกิดภาวะกำลังการผลิตส่วนเกินที่อาศัยความได้เปรียบทางโลกาภิวัตน์มาใช้ในการ
พัฒนาประเทศ และการพัฒนาบทบาทสตรีจะมีมากขึ้น แต่ในประเทศพัฒนาแล้ว ทั้งนี้
เนื่องจากความเป็นจริงที่ว่าความต้องการความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเป็นการกระตุ้นให้
เกิดกระแสโลกาภิวัตน์ไม่ใช่ความต้องการความก้าวหน้าทางสังคม ทำให้เกิดการปลุก
จิตสำนึกของประชาชนในท้องถิ่นให้รู้จักคุณค่า อนุรักษ์ รักษา และวางแผนทรัพยากรใน
ท้องถิ่น พร้อมทั้งตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาล

3. ทิศทางการปรับตัวของประเทศไทยเพื่อให้พร้อมรับต่อผลกระทบจากการ
เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างรู้เท่าทัน หลักการสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ (1) การเสริมสร้าง
ทุนเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เกิดศักยภาพและความได้เปรียบด้านอัตลักษณ์และ
คุณค่าของทั้งชาติ โดยการเสริมสร้างทุนทางสังคมในทุกมิติให้ก้าวเข้าสู่สังคมโลกาภิวัตน์
ได้อย่างเหมาะสม การเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจให้มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาประเทศ

ได้อย่างมีเสถียรภาพ และการเสริมสร้างทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูล (2) การบริหารจัดการประเทศสู่ความยั่งยืน โดยการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของระบบโครงสร้างที่เป็นเสาหลักในการพัฒนาประเทศให้มั่นคง กลไกและกระบวนการบริหารจัดการประเทศตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย โดยการบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศทั้งในเชิงมิติเศรษฐกิจ สังคมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความมั่นคงอย่างยั่งยืน

4. แนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อความอยู่รอดของสังคมไทยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น การรักษาวินัยทางการเงิน ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยและมีกำไรใช้จ่ายอย่างระมัดระวังไม่ก่อให้เกิดหนี้ และเป็นผู้ไม่รู้เพื่อการพัฒนาตนเองและเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่ทำให้สามารถเข้าใจโลกได้โดยอาศัยประสบการณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ สิ่งที่น่าสนใจเข้ามาช่วยในการแก้ปัญหาหรือเสนอแนะในสิ่งที่ถูกต้อง ผ่านการปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรมให้เกิดสำนึกเรื่องความถูกต้อง รู้จักการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดคุณค่าสูงสุด ประกอบกับการนำหลักคิดเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช) รัชกาลที่ 9 มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่รอดในสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพและยั่งยืน นอกจากนี้รัฐบาลจะต้องมีการสร้างนโยบายที่จะสนับสนุนให้แรงงานสามารถทำงานได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่มีการปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย (วชิรวัชร งามละม่อม, 2559, น. 227 - 239) อย่างไรก็ตามแม้ว่ากระแสโลกาภิวัตน์จะช่วยให้เราดำเนินชีวิตได้อย่างสะดวกสบาย แต่กลับกลายเป็นงานหนักอย่างยิ่งที่มนุษยชาติต้องพัฒนาฐานระบบคุณธรรม จริยธรรม การร่วมกันรับผิดชอบต่อสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และโลกาภิวัตน์คือการเคลื่อนที่ของคนต่างชาติพันธุ์ ศาสนา ประเพณี แนวคิด จากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง ดังนั้น มนุษย์จะต้องปรับตัวและดำรงอยู่ภายใต้ความแตกต่างและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้สามารถดำเนินต่อไปในอนาคตให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกที่จะมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต ตลอดจนการทบทวนผลการพัฒนาที่ผ่านมาและสถานะของประเทศไทยได้สะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการประเทศที่ไม่สมดุล ไม่ยั่งยืน และเปราะบางต่อผลกระทบจากความผันผวนของปัจจัยภายนอกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวหันมาทบทวนกระบวนการพัฒนา เพื่อให้ประเทศสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล เป็นธรรมและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ (1) การยึดหลักการความพอเพียง โดยใช้หลักความมีเหตุผล คือ การศึกษาวิเคราะห์โดยการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ของประเทศให้ชัดเจน เพื่อเลือกรับหรือนำสิ่งที่ดีมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศ หลักความพอประมาณ เพื่อสร้างความสมดุลในการพัฒนาบนพื้นฐานความพอดีระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง โดยคำนึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และมีการเตรียมระบบภูมิคุ้มกันด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ และ (2) การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ **“ความรอบรู้”** ในการพัฒนาต่างๆ ด้วยความรอบคอบระมัดระวัง เป็นไปตามลำดับขั้นต้นและสอดคล้องกับสภาพวิถีชีวิตของสังคมไทย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ

2. การพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่ยึด **“คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา”** โดยให้ความสำคัญกับผลประโยชน์และความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเป็นหลัก และใช้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยต้องปรับวิถีคิดและวิธีการพัฒนาจากเดิมที่มีลักษณะแบบแยกส่วนตามภารกิจและหน้าที่มาเป็นแบบบูรณาการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลาง และยึดหลัก **“ภูมิสังคม”** ตามความแตกต่างของความหลากหลายทางธรรมชาติและ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมตามสภาพแวดล้อมของพื้นที่และวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมนั้นๆ รวมถึงลดทั้งปรับกระบวนการพัฒนาจาก **“บนลงล่าง”** มาเป็นจาก **“ล่างขึ้นบน”** ยึดหลัก

“การมีส่วนร่วมของประชาชน” ในกระบวนการพัฒนาและตัดสินใจโดยพัฒนาอย่างเป็นไปตามลำดับ

3. ความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 โดยการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศโดยยึดหลักความสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในด้านสิทธิและเสรีภาพของคนไทย แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับมีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนและกระบวนการตัดสินใจในทุกขั้นตอนของการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- ธีรวุฒิ ไศภิชฐิกุล. (2545). วิถีโลก. พิมพ์ครั้งที่ 2. ฉะเชิงเทรา: เอ็มเอ็นคอมพิวออฟเซ็ท. ปกรณ์ ปริยกร. (2546). **ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.
- พรหมสาขา ณ นคร. (2554). การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยการจัดการโดยใช้กลยุทธ์ การเอาชีวิตรอดและการจ้างเหมาช่วง. **วารสารนานาชาติของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการพัฒนาอย่างยั่งยืนทางสังคม (The International Journal of Environmental, Cultural, Economic & Social Sustainability)**. 7(5): 273 – 286.
- พิชัย วาศนาสง. (2549). **โลกาภิวัตน์: หมุนตามโลก สารพันสาระที่ควรรู้ เพื่อทันกระแสโลก**. กรุงเทพฯ: ปาเจรา.
- ภัทรพงษ์ เกริกสกุล และคณะ. (2554). วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา หมู่บ้านน้ำบ่อ จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วิทยาสารเกษตรศาสตร์: สาขา สังคมศาสตร์**. 33(1): 43-54.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก ตราไว้ ณ วันที่ 6 เมษายน 2560.
- เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ. (2555). **โลกาภิวัตน์กับท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์จำกัด.
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2560). ทาน : ราชธรรมพื่อแห่งแผ่นดิน. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. ปีที่ 11 ฉบับพิเศษ. หน้า 227 - 239.

- วชิรวิชัย งามละม่อม. (2561). ความท้าทายของประเทศไทยในประชาคมอาเซียนกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว. **วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย**. ปีที่ 10 ฉบับที่ 1: 407 - 431.
- วชิรวิชัย งามละม่อม. (2559). **ประเทศไทยกับแนวทางการพัฒนาในประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิทยา ด้านอ้ารงกุล. (2546). **การบริหาร**. กรุงเทพฯ: เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- วิทยากร เชียงกุล. (2527). **การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย: บทวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ฉบับแกระ.
- วีระ สมบูรณ์. (2551). **โลกาภิวัตน์ สิทธิมนุษยชนและความเป็นธรรมระหว่างประเทศ: ประเด็นและมุมมองทางทฤษฎีการเมือง**. กรุงเทพฯ: กรีน พริน.
- ศุภฤกษ์ โพธิ์ไพรटना. (2547). **ผลกระทบจากการเปิดรับความรุนแรงที่นำเสนอทางสื่อมวลชนที่มีต่อการจัดจำพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงและทัศนคติที่มีต่อความรุนแรงของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สนธยา พลศรี. (2547). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น). (2558). **การวิเคราะห์สถานการณ์ตลาด และสถานะการแข่งขัน**. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 - 2564**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2562). **สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร ประจำเดือนสิงหาคม 2562**. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว.
- สุพัตรา สุภาพ. (2540). **สังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด.
- อัมพร เสงี่ยมวิบูล. (2542). **การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ไทยในการให้การศึกษา ด้านจริยธรรมแก่เยาวชน**. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Archibugi, D. & lammarino, S. (1999). The policy implications of the globalisation of innovation. **Research Policy**. 28(2): 317 - 336.
- Arjun Appadurai. (1996). **Modernity at Large**. London : University of Minnesota.

- Arjun Appadurai. (1996). **Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization**. Minnesota. The University of Minnesota Press. 8(11): 31-36.
- Arjun Appadurai. (2001). **Globalization**. Durham & London: Duke University.
- Borghesi, S. & Vercelli, A. (2003). Sustainable globalization. **Ecological Economics**. 44: 77 - 89.
- Donald Matheson. (2005). **Media discourses: Analysing media texts**. Berkshire: Open University.
- Egger & Falkinger J. (2005). The Role of Public Infrastructure and Subsidies for Firm Location and International Outsourcing. **European Economic Review**. 50(8): 1993 - 2015.
- Farhad Noorbakhsh, Alberto Paloni & Ali Youssef. (2001). Human Capital and FDI Inflows to Developing Countries: New Empirical Evidence. **World Development**, 2001. 29(9): 1593 - 1610.
- Fishman, M. (1980). **Manufacturing the News**. Texas : University of Texas.
- Gupta, A. K. & Vijay G. (2004). **Global Strategy and Organization**. New Jersey: Wiley.
- Hismanoglu, M. (2012). The impact of globalization and information technology on language education policy in Turkey. **Procedia: Social and Behavioral Sciences**. 31(2012): 629 – 633.
- Little, A. W. & Green, A. (2009). Successful globalization, education and sustainable development. **International Journal of Educational Development**. 29(2): 166 - 174.
- Nissanke, M. & Thorbecke, E. (2006). Channels and policy debate in the globalization - inequality - poverty nexus. **World Development**. 34(8): 1338 - 1360.
- Reiser, O. & Davies, B. (1944). **Planetary Democracy**. USA.: Creative Edge Press.
- Scholte, J. A. (2005). **Globalization: A Critical Introduction**. New York: Palgrave MacMillan.
- World Trade Organization. (2007). **World Trade Report 2007**. Geneva, Switzerland: World Trade Organization.